

Kolejny dzień Wratislavii Cantans 2018 był bardzo udany. Tym razem wieczorem w gotyckiej kolegiacie św. Krzyża zarządzili Estończycy, zarówno kompozytorsko jak i wykonawczo. Nie zarządzili niepodzielnie, gdyż znakomity chór [Collegium Musicale](#) wykonał też dzieła Szymańskiego i Góreckiego. Oprócz tego w drugiej części koncertu uzyskał godne wsparcie ze strony NFM Orkiestry Kameralnej Leopoldinum.

Collegium Musicale pod batutą [Endrika Üksvärava](#) brzmiało nieziemsko. Piękna i pełna barwa poszczególnych sekcji chóru robiła ogromne wrażenie. Czyste soprany i altysy nie piszczały, lecz budowały wspaniałą, rozświetloną przestrzeń. Basy były precyzyjne i głębokie. Solowe głosy z chóru były na poziomie doświadczonych śpiewaków – solistów. Orkiestra Leopoldinum pod batutą estońskiego dyrygenta też brzmiała inaczej niż zwykle, chłodniej i jaśniej, z dużą dozą przestrzeni. To, że Üksvärav zdołał narzucić jednej z najpracowitszych polskich orkiestr swoje brzmienie świadczy również o jego talencie. O ile dobrze zrozumiałem jego biogram, jest on wschodzącą gwiazdą młodego pokolenia. Na koniec koncertu popisał się zresztą niezwykłym bisem – aby uczcić urodziny Ervo Pärta zaśpiewał po niemiecku jego „Ojcze nas” przy akompaniamencie fortepianu i była to dobra interpretacja, nie tylko jak na dyrygenta, który zaśpiewał.

Wspomniałem już o bisie, więc będę dalej kontynuował od końca. Najmocniejszym punktem programu było *Requiem in memoriam Peeter Lilje Erkki-Svena Tüüra*. Tüür to drugi po Pärcie najbardziej znany estoński kompozytor. Obaj wielcy Estończycy dzielą podobne zamiłowania do konkretnego, jakby drzewnego dźwięku i pewnej prostoty. Jednakże Pärt bywa bezkompromisowym minimalistą zaś Tüür z przejrzystych i jasnych dla słuchającego elementów buduje struktury bardzo złożone. W tej przystępnej złożoności przypomina nieco naszego Pendereckiego jakiś czas po jego okresie stricte awangardowym. Do elementów które są romantyczne lub prawie romantyczne Tüür dodaje owoce swoich eksperymentów z dźwiękiem, nie czyniąc ich jednak nigdy dominującymi. Muzyka Tüüra jest (przynajmniej w tym pięknym utworze) obrazowa, ale nie ilustracyjna. Można o niej śmiało rzec, iż jest komunikatywna, ale jednak głęboka. W tej komunikatywności pomogły Tüürowi zapewne rockowe i popowe doświadczenia z młodości. Requiem Tüüra okazało się barwną opowieścią o śmierci, czarującą wręcz (choć trochę też straszącą) niebywale przemyślanymi i świetnie trafionymi efektami sonorystycznymi, które jednak zawsze miały swoją logiczną funkcję w obrębie dobrze opracowanej formy. Mimo pewnej zachowawczości muzyki Tüüra śmierć stała się w niej żywiołem takim jak wiatr, jak morze, jak głębokie estońskie knieje. Dzięki znakomitym wykonawcom było to muzyczne doznanie o dużym stopniu nasilenia. Elementarny obraz śmierci zyskał zresztą potwierdzenie w drugim jego utworze zaprezentowanym tego wieczoru – w *Igavik*. *Co ciekawe ten znany na świecie kompozytor, bohater wielu płyt, zaszczycił Wratislavię swoją obecnością, więc mogliśmy mu osobiście wyklaskać naszą wdzięczność*. Oprócz Tüüra był też na sali drugi estoński kompozytor – Tõnu Kõrvits. Aby dopełnić powagi wydarzenia, koncert otworzył ambasador Estonii poprzedzony przez szefa NFM i dyrektora generalnego Wratislavi Cantans Andrzeja Kosendiaka.

Ambasador Estonii był na sali również dlatego, że choć tegoroczna *Wratislavia Cantans* odnosi się do 100lecia odzyskania przez nasz kraj wolności, to przecież również Estonia miała to szczęście 100 lat temu.

Stabat Mater Tõnu Kõrvitsa też okazała się ciekawą kompozycją. Spodobały mi się w niej pewne archaizacje nie prowadzące jednakże do wyzywającego minimalizmu, jak ma to miejsce u Ervo Pärta. Piękny i wzruszający był epizod utworu, gdzie bardziej nowoczesne głosy były budowane na chorałowym *cantus firmus* z mrużanego „m”. To „m” było jednak znacznie bardziej plastycznym głosem wiodącym tudzież bazowym niż te znane nam z muzyki dawnej. Kontrast nakładających się na siebie różnych rodzajów muzycznego ruchu robił ogromne wrażenie.

Jak już wspomniałem, chór zaśpiewał też dzieła naszych twórców. Piękne było *In Paradisum* Pawła Szymańskiego, pierwotnie stworzone dla chóru japońskiego, nawiązujące zatem do niezwykłych chórów buddyjskich w Japonii, gdzie ma się wrażenie stania na skraju świata, między trwaniem a nicością, trwaniem a zagładą. Jednakże Szymański ocieplił to napięcie i zbudował utwór sonorystyczny, pełen wdzięku i bogactwa, momentami wręcz pogodny (choć kanwą był tu także fragment mszy żałobnej). Poza Szymańskim polską sekcję koncertu wypełniły dwa cykle Góreckiego – krótki cykl pieśni na chór a capella *Szeroka woda* op. 39 oraz na orkiestrę kameralną *Trzy utwory w dawnym stylu*. Jak już wspomniałem, Orkiestra Leopoldinum uległa w tym polskim dziele wyobraźni estońskiego dyrygenta i ukazała stylizacje Góreckiego w zupełnie innym świetle. Czas się wydłużył, muzykę obrósł gęsty las, lekkość Góreckiego przystanąła w tajemniczości i ciszy. Jeszcze bardziej niezwykła metamorfoza dotknęła *Szeroką wodę*. Estoński chór radził sobie z polskim tekstem bardzo dobrze, jak na wybitny chór przystało, lecz nasze mazurkowe, kujawiakowe i rozmarzone

nuty wywędrowały daleko na północ. Stało się chłodniej, ciszej, bardziej zagadkowo i wręcz transowo.

Reasumując – to był bardzo udany wieczór Wratislavii. Jeśli nie znacie jeszcze muzyki Tüüra, musicie po nią sięgnąć. Sądzę, że wrocławskie zespoły wraz z autochtonami będą niejednokrotnie wykonywać muzykę estońską, do czego przyczynkiem jest choćby płyta z Symfonią Ervo Pärta, której recenzję nie tak dawno pisałem. Tam grali Wrocławscy Filharmonicy, ale zarówno Orkiestra Leopoldinum, jak i Chór NFM są również gotowi na takie wyzwanie.